

Nr. 7 Bruno T. III: K.

Vihikus on 44lk

PEDAGOGIKA-
ARHIIVMUSEUM
FOND K 43092-9

üigise mõtted.

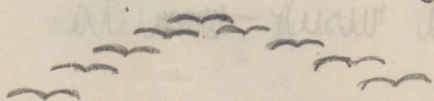
Juba kaselad^{nu}st lehti langeb,
kõle tuul käib üle kesamaa,
aastakellal nõõmuhääl on lõp-
nimiseid tunde hakkab lööma ta.^{nud}

Kena päike, kas sa väsinud oled?
Pikkamisi pead seal tõstad sa;
kurvalt oma laste peale vaatad—
sügis neid riisub armuta.

Kõrged pilved nagu hirmust arvad,
üle maa ja mere lendavad;
kure hääled haledasti hüüavad,
kodu poole nemad tõttavad.

Kodu poole! Kodu — magus sõna!
Jüda kannata! Ei sinagi
kauem enam oota! Kodu poole
kutsub Isa sind ka viimati.

Lydia Koidula.

Tugise esimesi samme.
(Kirjand N° 3.)

Käisime Glehni pargis sügisel külas. Tääl tegime ka visandeid kasvuhoonest, lossist ja vaatetornist. Kirjastime puudelt maha kukkunud lehti. Mina sügist ei poolda. Soovin, et oleks talv. Täaksin mina ja teised lapsed suusutada ja teisi talvelõbusid tunda.

Alga nüüd läheme
endise jutu juurde
tagasi. Leonhard ja
Bernhard mõõtsid vaa-
tetorni. Vaatetorni ümber-
mõõt oli kolmkümmend
kolm meetrit. On need as-
jad vist küll ühe veidra
inimese poolt ehitatud

 Ügistuul lähleb
reisule.

st, to, sp, pr, sk, kr.
Tuul jõudis metsa,

Glehni Doss.

kirjusse sügis~~me~~^{tsa}. Kõigil
lehtedel olid oma ilusad
kirjud kleidikesed seljas, klei-
did, mille sügis oli tulles
kaasa toonud. "Tuul —
armas tuul," hüü~~di~~^{dsid} lehed,
vi meid ometi maha. Mis
tähtsavad meile meie ilu-
sad kleidid, kui igavesti siin
üleva i~~st~~sturme? Tahak~~sime~~^{sime}
nii hea meelega maa
peale maha tulla, joosta,

lantsida ja hüpata.

Litmist.

$$\begin{array}{r} 276 \\ + 724 \\ \hline \end{array}$$

ludetar I

ludetar II

1000 summa.

$$\begin{array}{r} 272 \\ + 396 \\ \hline 668 \end{array}$$

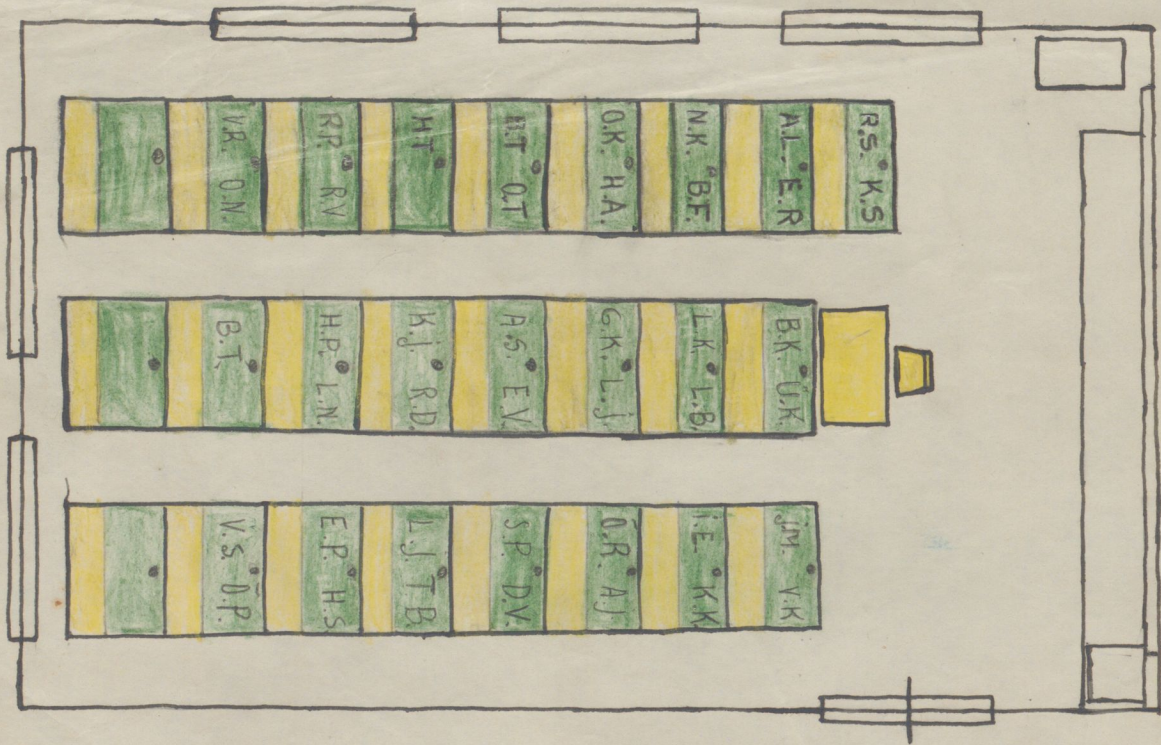
$$\begin{array}{r} 425 \\ + 397 \\ \hline 822 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 699 \\ + 267 \\ \hline 966 \end{array}$$

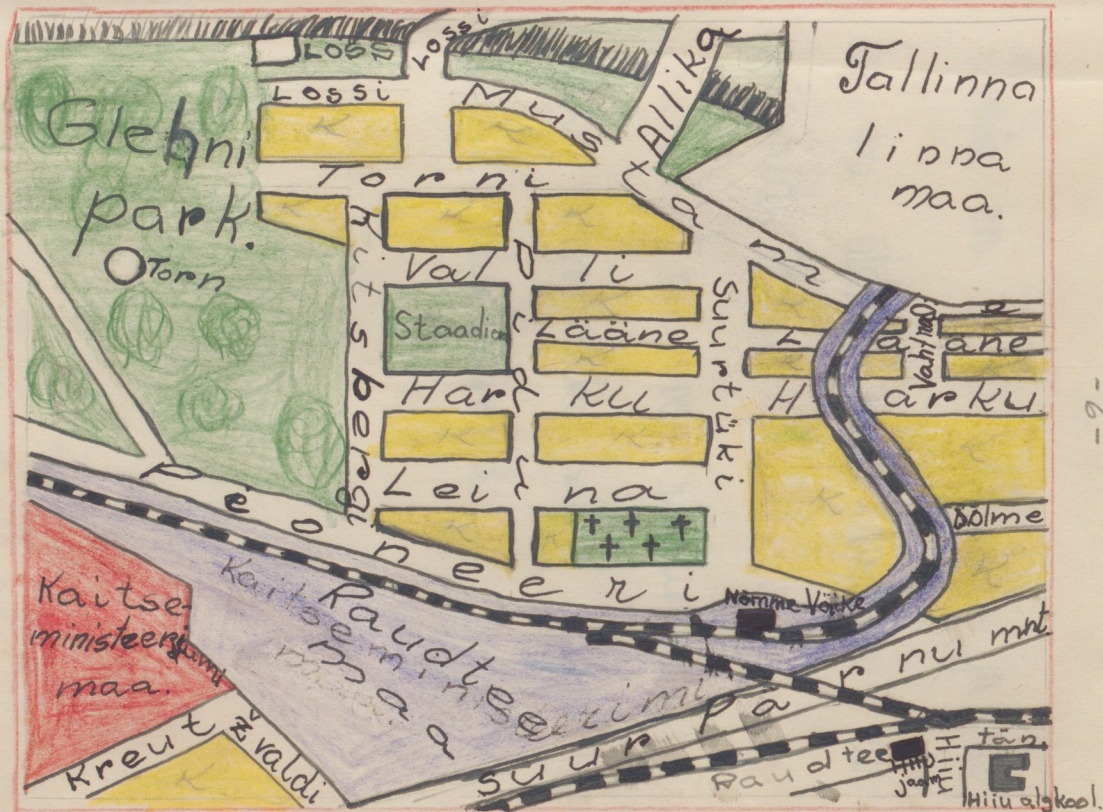
$$\begin{array}{r} 699 \\ + 277 \\ \hline 976 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 536 \\ + 367 \\ \hline 903 \end{array}$$

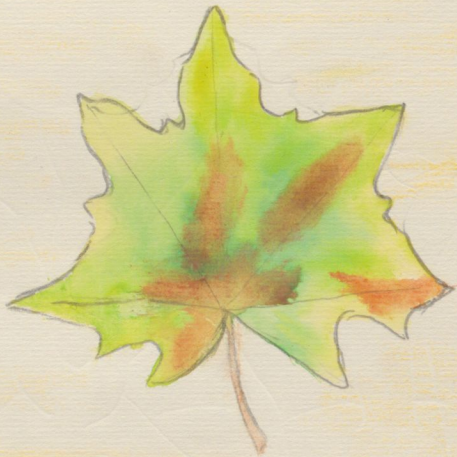
$$\begin{array}{r} 609 \\ + 293 \\ \hline 902 \end{array}$$

Meie klassi plaan.
Mast 1:50

Osa Nõmme linna plaanist.

$$\text{I } 378 + 289 - 444 = 223$$

$$\textcircled{1} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{378} \\ + 289 \\ \hline \end{array}$$

667

$$\textcircled{2} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{667} \\ - 444 \\ \hline \end{array}$$

223

$$\text{II } 986 - 322 + 289 = 953$$

$$\textcircled{1} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{986} \\ - 322 \\ \hline \end{array}$$

664

$$\textcircled{2} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{664} \\ + 289 \\ \hline \end{array}$$

953

$$\text{III } (387 + 598) - (271 + 393) = 321$$

$$\textcircled{1} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{387} \\ + 598 \\ \hline \end{array}$$

985

$$\textcircled{2} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{271} \\ + 393 \\ \hline \end{array}$$

664

$$\textcircled{3} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{985} \\ - 664 \\ \hline \end{array}$$

321

$$\text{IV } 998 - (199 + 299 + 299) = 201$$

$$\textcircled{1} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{998} \\ - 199 \\ \hline \end{array}$$

799

$$\textcircled{2} \begin{array}{r} \overset{\uparrow \uparrow}{799} \\ - 299 \\ \hline \end{array}$$

201

$$\overline{V}(984-712) + (569-221) = 620$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \ 984 \\ - 712 \\ \hline 272 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{2} \ 569 \\ - 221 \\ \hline 348 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{3} \ 272 \\ + 348 \\ \hline 620 \end{array}$$

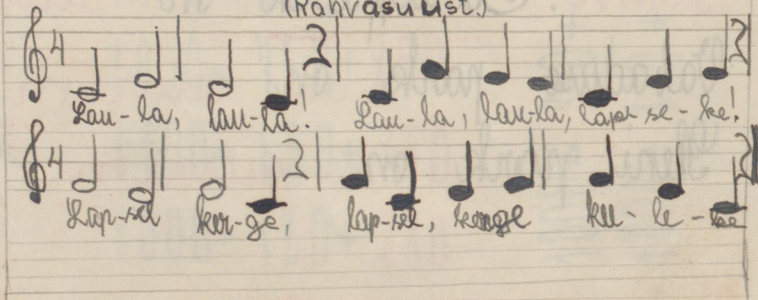
Loodus pargis

(Tõmban omadussõnadele
keriipru alla.)

Oli päikesepaisteline sügis-
päev. Me läksime parki. Õhk
oli veel rõõske õõsisest udurüh-
mast. Puude lehtedel söras hõ-
bedasi veepiisku. Park oli ilus,
kuud raikne. Tugevad tammed

ja sihvokad kased seisisid toredas
kuldkollases sügisrühis. Kena lille-
 maip lille oli kadunud. Ainult
 üksikud õied paistsid veel mäe-
 veerul. Tusane sügistunul oli
 võsel palju kollaseid lehti
 paisanud maha. Väikunud
 on ka rõõmus lindude laul.

Laula, laula.
 (Rahvasuust.)

OMADUSSÖNA.

Kaseleht on kirju. Tammeleht on kirjum. Vahtraleht on kirjuim (kõige kirjum).

Lepp on pikk. Kask on pikem. Mänd on piksim. Kukeseen on ilus. Puravik on ilusam. Kärbesseen on ilusaim. Kodupark on suur. Vabaduse park on suurem. Gleni park on suurim.

Harjutus.

Ilus — ilusam — ilusaim.

Suur — suurem — suurim.

Kõrge — kõrgem — kõrgeim.

Sirge — sirgem — sirgeim.

Kallis — kallim₊ — kallim.

Armas — armsam — armsaim.

Ühisetaat.

(Kõigand №4.)

 Amm üksinda metsas.

Tatun kokku kellegi varal.

dase härraga.

Mina: Tere, kas võiksime
ühes jalutada. Igar üksinda.

Yügisetaat: Hää küll, hää küll!

Mina: Kes te olete?

Yügisetaat: Olen Yügisetaat.

Mina: (imestudes) Yügisetaat!

Yügisetaat: Jaa-jaa pojuke. (Van-
gutab Yügisetaat pead.)

Mina: Aga kus te elate?

Lügisetaat: Kaugel, kaugel
Põhjas elan ma.

Mina: Lügisetaat, palun,
jutustage mulle, mida te
siin teete!

Lügisetaat: Hää küll, olgu!
Kõrge päält helistab kella,
siis ilmuvad mu nirkid
ja ilvesed. Käsen neid tuua
mu värripotid ja pintslid ja
panna mu seljakotti. Läen

end valmis reisuks. Istun
hobuse ja istun ise vank-
risse ning sõidan läbi pil-
vede. Maabun kuskil küla-
sopis ja hakkan tegema
oma tööd.

Alina: Mis tööd need on,
mida sa siin teed?

Pigisetaat: Kas sa siis
ei tea? Ma võtan oma vär-
ripotid ja hakkan pint-
seldama: viskan õuntele

punast, pinnidele kollast, plaa-
midele pruuni, ja kui
see on tehtud, värvim ma-
muru kollaseks. Siin olen
gi järjega metsas, näed
isegi. Taata, kasele viskan
kuldikollast, samuti ka
vahtrale. Alga kuusele,
männile ja kadakale

nohelist juurde.

Täneseppois: (pöösa tagant väl-
ja karates) Kuule Hügisetaat, pintseldan
mind ka natuke.

Hügisetaat: Anna kasukas siia,
küll siis pintseldan.

(Täneseppois annab kasuka. Hügise-
taat pistab kasuka värvipotti
ning ulatab valgena tagasi.)

Täneseppois: Puur tänu, suur tänu,
Hügisetaat! (Läheb saba tudistades ära.)

Hunt: (Tuleb pöösa tagant. Hinnuräriin käib mul ihust läbi. Põen ligisetaadi selja taha. Hunt hakkab mänguma.)

Hunt: Anna mulle ka valge kasukat!

Ligisetaat: Ei! Teile ei anna ma valget kasukat. Möödunud sügisel andsin ilvesele valge kasuka ja missugune linnuröövel tust sai.

Hunt kaob tähtitades metsa. Ligisetaat helistab ökki kella. Tõuseb suur mühin ja kohin, linde lendab ligisetaadi ümber.)

Yügisetaat: Teie, teie linnukesed Tatvetaat on juba teel.

(Jalutame natuke veel edasi, siis jätab Yügisetaat minuga jumalaga ja lähleb oma teed. Jalutan paar nädalat hiljem jälle metsas. Käen Yügisetaati üksi kuraalt lonkivat.)

Mina: Miks oled sa nii kurb?

Yügisetaat: Pean hakkuma. Tatvetaat on ravsti siin.

(Äkki püüab Yügisetaat laigalt möödasõitva pilvehobuse ohjast

kinni ja küppab ise vanderisse. Vi-
 pat veel tühjaksjäänud värviotiga maa-
 poole. Karsti sõidab ju Tahvetaat
 kulguste heliseses väravast sisse...

$$1000 = 300 + 700$$

$$1000 = 700 + 300$$

$$1000 = 250 + 750$$

$$1000 = 350 + 650$$

$$1000 = 750 + 250$$

$$1000 = 650 + 350$$

$$1000 = 120 + 880$$

$$\begin{array}{r} 1000 = 340 + 660 \\ 1000 = 840 + 160 \end{array}$$

$$1000 = 680 + 320$$

$$1000 = 540 + 460$$

$$1000 = 270 + 730$$

$$1000 = 330 + 670$$

$$1000 = 660 + 340$$

$$1000 = 820 + 180$$

$$1000 = 170 + 830$$

$$1000 = 190 + 810$$

$$1000 = 90 + 910$$

$$1000 = 522 + 478$$

$$1000 = 633 + 367$$

$$1000 = 471 + 529$$

$$1000 = 125 + 875$$

$$1000 = 325 + 675$$

$$1000 = 775 + 225$$

$$1000 = 175 + 825$$

$$1000 = 385 + 615$$

$$1000 = 415 + 585$$

$$1000 = 635 + 365$$

$$1000 = 145 + 855$$

$$1000 = 305 + 695$$

$$1000 = 292 + 708$$

$$1000 = 357 + 643$$

$$1000 = 269 + 731$$

$$1000 = 361 + 639$$

$$1000 = 244 + 756$$

$$1000 = 333 + 667$$

lossivaremed.

Endisest ilusast ja vaatumis-
väärsest Glehni lossist on **sai-**
lurud ^{vaid} ~~varemed~~. Katus, laed ja põr-
dad on purustatud. Akende asemel
haigutavad tühjad augud. Mõned
trepid on veel alles. Gressintel on

näha veel seinamale. Pissekäik on okas-
traadiga suletud, sest lagunevas ho-
res võiks matlejatega juhtuda õnne-
tusi. Kne sõdurid olid ka purustanud

Glehni endavalmistatud kunstilise *sisse-
seade* (toolid, lauad, kapid, sõhvad
jne.) Glehni valmistatud paplitüürist
kapp on siiski *säilinud* ja
sisseb koridoris, meie klassi
ukse kõrval. Lossi välisukse
kohal on endise omaniku *kapp*.

Rooste on **rapu** rikkunud, ja ras-
ke on ütelda, mida ta on ku-
jutanud. Lossi **alusmüür** (**oun-
dament**) on veel rikkumata,
mis võimaldaks selle hoone
uuesti ülesehitamist.

Siis varemud pargis.

Lassi lähedal on kasuhoone (trüpp-
hoone) varemud. See on ehitatud raud-
kividest. Kõigest kaunistatud ilustavaid
värvilistest kividest koostatud kaunistised.

ja paar kuje. Gugi vare kõneleb chita-
ja **omapärasest** maitsest. Uuena **olevat**
olenud kasvuhoonel värvilised klaasid.
Glehn **olevat** kasvatanud sääli lilli
ja **palme**. Maasikaid **olevat** ta kasva-
tanud lossi **katusel**. Nüüd on
kasvuhoone tühi, ja **ajahammas**
teeb hävitustööd. Lisseküük on okas-
traadiga suletud.

Kasvuhoone ja lossi vahel on

kiwisammast. See tähistab Glehni
armsaima hobuse hauda.

Pargis on kividest valmistatud kro-
kodill, ja Glehni enda mälestus-
samba jäänused. Seda kuje on
²ka nimetatud „Kalevipojaks.“

Glehn olavat seda kuje val-
mistanud viis. aastat.

Eemal kingul on raatetorn.

Kõnkkola²⁰⁻ do-mi-sol.

do, mi, sol, mi, do, do, mi, sol, sol, sol, mi, do.

Hõõssasti. Hõõssassa.

Hõõssasti. Hõõssassa! Lä-ki laande laulu-ga!

lesanne.

Lahutamise.

327 vähendatav	407 vähendatav
<u>- 228</u> lahutatav	<u>- 289</u> lahutatav
99 vahe	118 vahe

231	571	632	623
<u>- 72</u>	<u>- 472</u>	<u>- 436</u>	<u>- 424</u>
159	99	196	199

444
<u>- 358</u>
86

harjutis.

klaas

sep

kuum

hääl

toon

joon

luuk

Jaak

kaas

klass

sepp

kuumm

häll

toonn

joonn

luukk

Jaakk

kaass

TEST 1.

3. õppeaasta.

Nimi: B. Tomberg.

Aeg: min.

Kuupäev: 3. X 35. a.Hinne: P. K.**Lause, sõna, silp, täht, liht- ja liithäälik.**

1. Kirjuta kaks lauset oma kodust!

Minu kodus on neli tuba.
Minu migan tiivandil.

2. Tee vanasõnale, milles on 7 sõna, rist taha!

Ahne kõht ei saa iialgi täis. Santi ei maksa naerda ega viletsat pilgata. +

3. Kirjuta iga sõna taha number, mis näitab silpide arvu sõnas!

Kui¹ kaev² tühi² siis¹ on¹ vesi² kallis² Hooletus³
ja¹ õnnetus³ on¹ seltsimehed⁴

4. Tee vanasõnale, mis koosneb ainult kahesilbilisist sõnust, rist taha!

Kes otsib, see leiab. Seitse ei oota ühte. Õigel ajal tuleb külast koju minna. +

5. Kirjuta iga sõna taha number, mis näitab tähtede arvu sõnas!

Haige⁵ laps⁴ emale⁵ kõige⁵ armsam.⁶

6. Tõmba lühikesele täishäälikule kriips alla!

Uni, vesi, mesi, kali, onu, tädi.

7. Tõmba kahekordsele kaashäälikule kriips alla!

Kepp, kepid, sepp, sepad, sukk, sukad, lukk, lukud, kott,
kotid, sukaga, sukkadega, sepale, seppadele, lukule, lukkudele,
kotis, kottides.

8. Tõmba kahele kõrvuolevale isesugusele täishäälikule (liithääli-
kule) kriips alla!

Ära hõiska enne õhtut! Aega ei või rahaga osta. On tööd,
on leiba.

9. Tõmba kahele, kolmele ja neljale kõrvuolevale isesugusele kaas-
häälikule (liithäälikule) kriips alla!

King, kink, rong, ronk, kast, arst, korsten, korstnad, pähkel,
pähklid, kannel, kandled, mulksti!

10. Kirjuta kolm niisugust sõna, milles on liithäälik!

Varsti, algab, õhtis.

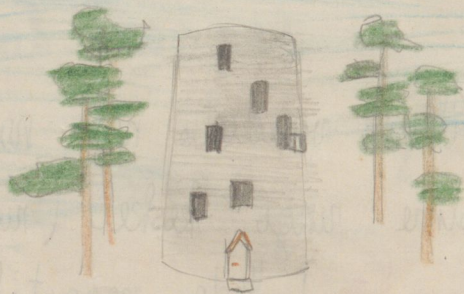

vaateräli ja silmapaar.

Glehni vaatetorn on ehitatud raudkiividest. Tornil viib kaudtrepp. Torni ümbermõõt on 33 m. Tornist avaneb ilus vaatepilt. Täält näeme Tallinna, Pilguranda, Naissaart, Harku järve, Keila kirikut j. m.

Alla vaadates näib nagu seisaksime ringi keskel (ringi keskpunktis). Seda maastiku-

ringi, mida enda ümber näeme,
nimetame **vaaterväljaks**. Meile
näib, et kaugemal taevas ja
maa ühtuvad. Seda piirjoont,
mis piirab vaaterälja, nimetame
vaatepiiriks ehk **silmapiiriks**.

Sügis!

Jär liiv ja tihi väli,
taevas pilvine;
jõuan võsastiku äärde —
algab nõmmetee.

Männi roheline samet,
üksik metsatee:
pedak helteroheline,
kask kuld kollane.

Pidak heleroheline,
kask kuld kollane!

Nõmm on sügisele
langend kaenlasse.

Juhan Liiv.

Vahtra leht.

Tamme - leht.

Paju - leht.

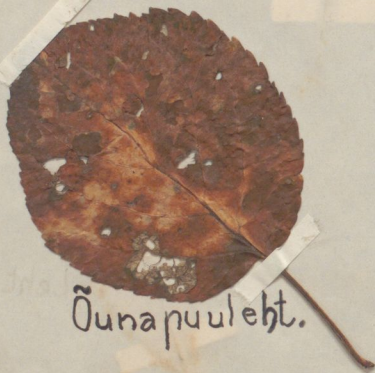
Pärnaleht.

Kaseleht.

Õunapuuleht.

TEST 2.

Nimi: B. Tomberg

Aeg: min.

3. õppeaasta.

Kuupäev: 11. X 35. a.

Hinne: V. h.

Ühe- ja kahekordne täht sõna lõpul.

1. Tõmba ühesilbilisile sõnule, mis lõpevad kaashäälikuga, kriips alla!

Kell tiksus seinal. Püss paukus padrikus.

2. Tõmba ühekordsele tähele ühesilbilise sõna lõpul kriips alla!

Sepp, seep, luuk, lukk, laat, latt, rutt, ruut.

3. Kirjuta kolm ühesilbilist sõna, mille lõpul on pika täishääliku järel ühekordne kaashäälik!

Suur, raat, loos.

4. Tõmba kahekordsele tähele ühesilbilise sõna lõpul kriips alla!

Seep, sepp, luuk, lukk, kokk, kook, hull, huul, kull, kuul, keel, kell, tiik, tikk, hää, häll.

5. Kirjuta kolm ühesilbilist sõna, mille lõpul on lühikese täishääliku järel kahekordne kaashäälik!

Kell, loss, kott.

6. Kirjuta antud sõnule lisaks kolm sõna, mille lõpul on kaksiktäis-
hääliku järel ühekordne kaashäälik!

Võit, rõuk, laut, luik, ait, sõit, sõid, laud, loik,
toit, kõik.

7. Tõmba ühesilbilisile sõnule, mis lõpevad kaashäälikuga, kriips
alla!

Küll on sul (sinul) aga põli! Onn on vilets majake. Kus
on kass? Mul (minul) oli kõrre otsas mull.

8. Kirjuta antud sõnad pikemal kujul!

sel — sellel	sul — <u>sinul</u>
kel — <u>kellel</u>	tal — <u>temal</u>
mul — <u>minul</u>	ses — <u>selles</u>

9. Kirjuta antud sõnad lühemal kujul!

kellel — <u>kel</u>	minul — <u>mul</u>
sellel — <u>sel</u>	selles — <u>ses</u>
sinul — <u>sul</u>	temal — <u>tal</u>

10. Kirjuta lause, milles on sõna „tall“!

Lambal on tall.

 Hõgis.
Etteütles.

Olin hilissõgis. Päeval on lühikesed, ööd ääretu pikad. Nukalt seisavad raagus puud. Rängad sajud peksavad mustatavat maad. Vihane tuulekiil tormab üle laande, säsides puud ja pöösaid. Kõrgelt õhust kuulduv kur-

gede kruuksumist, kes tätta-
vad soojale maale. Lööd,
päisukesed ja öövikud on
lennanud juba varem. Kõik need
on suve röömsad naised.

Talvetasit ligineb iga päeva-
ga. Nasti saavad lapsed
kelgusõitu.